

ارزیابی آثار توسعه بر محیط زیست شهر مسجد سلیمان با کاربرد مدل تخریب

ندا اورک^۱، زینب محسن پوریان*^۲

۱-استادیار گروه محیط زیست، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

۲-دانشجوی دکتری، گروه محیط زیست، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

z.mohsenpourian@gmail.com

چکیده

مدل تخریب محیط زیست یکی از روشهای ارزیابی آثار محیط زیستی است که آثار فعالیت‌های انسانی را تحلیل و مقدار آن را به صورت کمی بیان میکند. این مدل در واقع یکی از انواع مدل‌های ریاضی است که در این بررسی برای مطالعه اثرات محیط زیستی توسعه بر شهر مسجد سلیمان واقع در استان خوزستان به کار گرفته شده است. در این روش برای نمایاندن تخریب در واحدهای نشانزد (که بنا به مورد می‌تواند آبخیز، زیرحوزه، شهر و شهرستان، واحد زیست محیطی، زیستگاه‌ها، یا شبکه باشد) از مدل‌های خطی استفاده می‌شود. برای دستیابی به این مهم، ابتدا محدوده شهرستان مسجد سلیمان به ۱۰۶۲ شبکه ۲۲۵ هکتاری (۶۶ □ سانتیمتر روی نقشه توپوگرافی ۱:۵۰۰۰۰) تقسیم و سپس، بر اساس مدل تخریب ضرایب تخریب برای واحدهای شبکه محاسبه شد. آسیب پذیری اکولوژیکی با استفاده از نقشه‌های شیب، ارتفاع، اقلیم، حساسیت سنگ مادر به فرسایش، خطر زمین لرزه، طبقات آسیب پذیری خاک، حساسیت هیدرولوژیک، پوشش گیاهی و زیستگاه محاسبه و طبقه بندی شد. در مرحله بعد با استفاده از نقشه توپوگرافی، مشاهدات میدانی و نظرهای کارشناسان و افراد محلی، تعداد ۱۰ عامل تخریب در منطقه شناسایی و شدت آنها تعیین گردید. تراکم فیزیولوژیک هم از تقسیم جمعیت موجود در هر شبکه کاری بر وسعت زمینهای قابل کشت در هر شبکه به دست آمد. در نهایت با استفاده از جدول نهایی تخریب و وارد کردن مشخصه‌های مدل در نرم افزار Excell ضریب تخریب در هر یک از شبکه‌های کاری مورد محاسبه و تحلیل قرار گرفت. ضرایب تخریب به دست آمده برای کلیه شبکه‌ها، بر اساس نظریه فازی در ۶ طبقه و ۳ دسته طبقه بندی و شبکه‌ها از نظر شدت و میزان تخریب با یکدیگر مقایسه شدند. بر اساس نتایج ۲۱/۰۵ درصد از مساحت کل شهرستان مستعد توسعه بیشتر، ۷۴/۶۵ نیازمند به بازسازی و ۴/۳ نیازمند حفاظت شناسایی شد.

واژگان کلیدی: آثار محیط زیستی، مدل تخریب، آسیب پذیری اکولوژیکی، تراکم فیزیولوژیک، عوامل تخریب

۱- مقدمه

بشر در مواجهه با طبیعت و محیط زیست که بقای وی به طور اجتناب ناپذیری بدان وابسته است، شیوه معقولی را اتخاذ ننموده است و به جای جامع نگری و برنامه ریزی برای بهره‌وری پایدار از محیط پیرامونش، به بهره‌گیری و منفعت جوئی ناپایدار از آن پرداخته است. استفاده غیر منطقی انسان از سرزمین از دو جنبه قابل بحث است: یک جنبه به اجرای مدیریت غلط در رابطه با اداره سرزمین، یا نحوه بهره‌برداری مربوط می‌شود و دیگری در رابطه با نادرستی نوع استفاده از سرزمین مصداق پیدا می‌کند (مخدوم، ۱۳۷۸). خوشبختانه انسان متمدن به فکر چاره جویی افتاده است. راهبرد جهانی حفاظت در سال ۱۹۸۰ با تأکید بر همبستگی بین حفاظت و توسعه برای اولین بار واژه توسعه پایدار را رایج نمود، توسعه پایدار در گرو مراقبت از زمین است. زمین محدودیت‌های خاص خود را دارد. این محدودیت‌ها حتی با بهترین فناوری‌های قابل تصور نیز به طور نامحدود قابل گسترش نیست (وهابزاده، ۱۳۷۷). برای زندگی در چارچوب این محدودیت‌ها و برای حصول اطمینان از اینکه محرومان در آینده